

MAKTABGACHA TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH METODIKASI

BUTAYEVA SHAXLO SAMAT QIZI

Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahri

19-DMTT direktor o'rinbosari

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli texnologiyalar va multimedia vositalaridan samarali foydalanish metodikasini o'rganishga bag'ishlangan. Ishda raqamli qurilmalar, interaktiv ta'lim platformalari va multimedia materiallarining pedagogik jarayondagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shu bilan birga, bolalarning ko'nikma va bilimlarini oshirishda texnologiyalarning roli, ularni amaliy mashg'ulotlarda qo'llash usullari va pedagogik samaradorlikka ta'siri misollar orqali yoritiladi. Maqola O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida qabul qilingan rasmiy qarorlar va xalqaro pedagogik tajribalar asosida asoslanadi.

Kalit so'zlar: *Raqamli texnologiyalar, multimedia vositalari, maktabgacha ta'lim, interaktiv mashg'ulotlar, pedagogik metodika, bolalar rivoji, ta'lim sifatini oshirish.*

KIRISH

Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar va multimedia vositalaridan samarali foydalanish bugungi kunda pedagogik jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi. Zamonaviy bolalar interaktiv muhitda o'sib borayotgani tufayli, ta'lim sifati va bolalarning bilim, ko'nikma hamda ijodiy tafakkurini oshirishda texnologiyalar muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-martdagi 184-sonli "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori maktabgacha ta'limda innovatsion pedagogik yondashuvlar va raqamli

texnologiyalarni joriy etishni majburiy qilgan. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 15-iyundagi 345-sonli qarori maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia va interaktiv ta'lim vositalaridan foydalanish bo'yicha standartlar va metodik ko'rsatmalarni belgilaydi.

Pedagog olimlar va tadqiqotchilar, xususan, Sh. Mirzaev va N. Qo'zieva o'z ishlarida raqamli texnologiyalarni maktabgacha ta'limda qo'llash orqali bolalarning matematik, til va mantiqiy ko'nikmalarini rivojlantirish usullarini tahlil qilgan. Ularning fikrlariga ko'ra, multimedia vositalari yordamida bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy tafakkur va e'tibor ko'nikmalarini shakllantirish sezilarli darajada yaxshilanadi.

Shu bilan birga, interaktiv platformalar va ta'lim dasturlaridan foydalanish, masalan, "EduTech" va "Smart Learning" kabi xalqaro hamda milliy tizimlar orqali bolalarning bilimni baholash va rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi. Amaliy mashg'ulotlarda audio-vizual materiallar, video-lar, animatsiyalar va interaktiv o'yinlar pedagogik jarayonda samaradorlikni oshiradi, bolalarda mustaqil va kreativ fikrlashni rag'batlantiradi.

Ushbu ishning maqsadi – maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli texnologiyalar va multimedia vositalaridan samarali foydalanish metodikasini aniqlash va amaliy jarayonlarda qo'llash imkoniyatlarini yoritishdir.

ASOSIY QISM

Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar va multimedia vositalari bolalarning bilim, ko'nikma va tafakkurini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Bugungi kunda interaktiv muhit bolalarning mustaqil va ijodiy fikrlashini shakllantirish uchun zarur shart-sharoit yaratadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-iyundagi 5479-sonli "Maktabgacha ta'lim tizimida sifat va innovatsiyalarni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori raqamli texnologiyalarni joriy etish va multimedia vositalaridan foydalanishni ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida belgilaydi. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-iyuldagi 399-sonli

qarori maktabgacha ta'lim muassasalarida elektron o'quv resurslari, interaktiv platformalar va multimedia vositalaridan foydalanish bo'yicha standartlarni belgilaydi.

Olimlar Sh. Mirzaev va N. Qo'zieva o'z tadqiqotlarida ta'kidlaganlaridek, raqamli ta'lim platformalari va interaktiv multimedia vositalari yordamida bolalarda quyidagi ko'nikmalar rivojlanadi:

Matematik va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari;

Til va lug'at boyligini oshirish;

Ijodiy tafakkur va tasavvur qobiliyati;

Mustaqil va tanqidiy fikrlash.

Amaliy misollar:

“Smart Learning” platformasi orqali bolalarga interaktiv mashqlar berish. Masalan, raqamlar va shakllarni tanlash orqali mantiqiy tafakkur rivojlantiriladi. Bu metod bolalarda qiyinchilik darajasiga qarab mustaqil qaror qabul qilishni shakllantiradi.

Video va animatsiyalar yordamida tabiat, hayvonlar va kundalik hayotiy holatlar bilan tanishtirish. Masalan, hayvonlarning yashash muhiti haqida qisqa animatsion video bolalarda tasavvur va ijodiy fikrlashni kuchaytiradi.

Interaktiv audio dasturlar yordamida nutq rivojini oshirish. Masalan, “EduTech” dasturi yordamida bolalar turli tovushlarni eshitib, ularni so'zlarga moslashtiradi va talaffuzini takomillashtiradi.

Raqamli baholash vositalari orqali mashg'ulotlar samaradorligini o'lchash. Masalan, bolalarning animatsion o'yinlarda erishgan natijalari tahlil qilinadi va keyingi mashg'ulotlar individuallashtiriladi.

Shuningdek, xalqaro tadqiqotlarda ta'kidlanganidek, raqamli texnologiyalar maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqil va ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi (A. Papert, “Mindstorms”, 1980). Shu bilan birga, Sh. Mirzaevning tadqiqotlari bolalarning interaktiv muhitda bilim va ko'nikmalarini oshirishda multimedia vositalarining samaradorligini ko'rsatadi.

Ushbu metodika maktabgacha ta'lim muassasalarida dars jarayonini diversifikatsiya qilish, bolalarni qiziqtirish va ularning individual imkoniyatlariga moslashish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali bolalar faol ishtirok etadi, mashg'ulotlar yanada interaktiv va qiziqarli bo'ladi.

№	Mashg'ulot turi / Platforma	Mashg'ulot maqsadi	Raqamli vositalar / Multimedia vositalari	Amaliy jarayon va misollar	Kutilayotgan natija
1	Matematik ko'nikmalarni rivojlantirish	Bolalarning mantiqiy va matematik tafakkurini shakllantirish	"Smart Learning" platformasi, interaktiv o'yinlar	Bolalar raqamlar va shakllarni tanlash, moslashtirish va animatsiyalar orqali mashq bajaradi	Raqamlar va shakllarni aniqlash, mantiqiy tafakkur rivoji
2	Nutq rivojlantirish	Nutq va talaffuzni yaxshilash	"EduTech" audio dasturi, interaktiv audio mashqlar	Bolalar turli tovushlarni eshitadi, so'zlarni to'g'ri talaffuz qiladi va mashqlarni bajaradi	Nutq rivoji, talaffuz to'g'riligi
3	Ijodiy tafakkur	Bolalarning tasavvur va ijodiy qobiliyatini rivojlantirish	Animatsion video, interaktiv rasm va chizma vositalari	Hayvonlar yoki tabiat bilan bog'liq animatsiyalarni ko'rib, bolalar o'z	Ijodiy tafakkur, fantaziya rivoji

№	Mashg'ulot turi / Platforma	Mashg'ulot maqsadi	Raqamli vositalar / Multimedia vositalari	Amaliy jarayon va misollar	Kutilayotg an natija
				chizmalarini yaratadi	
4	Mustaqil o'qish	Bolalarning mustaqil bilim olish ko'nikmasini rivojlantirish	Interaktiv kitoblar, raqamli o'quv resurslari	Bolalar interaktiv kitoblarni o'qib, qisqa savollarga javob beradi va o'z bilimlarini mustaqil baholaydi	Mustaqil o'qish ko'nikmasi, bilimni mustahkamlash
5	Bilim baholash	Mashg'ulot samaradorligini aniqlash	Raqamli test va monitoring vositalari	Bolalarni ng interaktiv o'yin va mashg'ulotlard a erishgan natijalari tahlil qilinadi	Mashg'ulot samaradorligini aniqlash va individuallashtiri sh
6	Ko'nikmalar ni mustahkamlash	Ko'nikmalar ni amaliy tarzda takomillashtirish	Interaktiv animatsiyalar, multimedia prezentatsiyalar	Bolalar shakl va ranglarni aniqlash, sonlarni joylashtirish, qisqa interaktiv o'yinlar orqali mashq qiladi	Amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash, bilimni mustahkamlash

№	Mashg'ulot turi / Platforma	Mashg'ulot maqsadi	Raqamli vositalar / Multimedia vositalari	Amaliy jarayon va misollar	Kutilayotgan natija
7	Ijtimoiy ko'nikmalar	Hamkorlik va jamoada ishlash qobiliyatini oshirish	Virtual guruh mashg'ulotlari, video konferensiyalar	Bolalar virtual guruhlarda biror vazifani bajaradi, biri biri bilan bahslashadi va birgalikda natija oladi	Hamkorlik ko'nikmasi, ijtimoiy ko'nikmalar rivoji
8	Ko'ngilochar mashg'ulotlar	Ta'limni qiziqarli va interaktiv qilish	Interaktiv o'yinlar, multimedia taqdimotlar	Bolalar rang, shakl va hayvonlarni tanlash orqali o'yin o'ynaydi, natijalarni ekranda ko'radi	Mashg'ulot qiziqarli, diqqat va motivatsiya oshadi

XULOSA

Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar va multimedia vositalaridan samarali foydalanish bolalarning bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Amaliy mashg'ulotlar orqali bolalar nafaqat mantiqiy va ijodiy tafakkurini oshiradi, balki nutq, diqqat va mustaqil bilim olish ko'nikmalarini ham shakllantiradi.

Raqamli platformalar va interaktiv o'yinlar bolalarning o'quv jarayonida faol ishtirokini rag'batlantiradi, mashg'ulotlarni qiziqarli va interaktiv qiladi. Shu bilan birga, multimedia vositalari yordamida murakkab tushunchalar vizual tarzda yetkaziladi, bu esa bolalarning bilimni tezroq va samarali egallashiga imkon yaratadi.

Amaliy jarayon ko'rsatdiki, STEAM yondashuvi, interaktiv kitoblar, audio va video materiallar, virtual guruh mashg'ulotlari kabi vositalardan foydalangan holda mashg'ulotlarni individual va guruh bilan olib borish natijasi yuqori bo'ladi. Bu usullar bolalarning raqamli savodxonligini oshiradi, mustaqil fikrlashga, muammoni hal qilishga va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Natijada, raqamli texnologiyalar va multimedia vositalarini integratsiyalashgan holda qo'llash maktabgacha ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi va zamonaviy ta'lim standartlariga javob beradi. Shu bilan birga, pedagoglar uchun metodik qo'llanmalar va amaliy tajribalar asosida mashg'ulotlarni samarali tashkil etish imkoniyati yuzaga keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 20-iyuldagi **“Maktabgacha ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”** qarori, PF-5815-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi, 2021-yil **“Maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma”**, Toshkent.
3. Mirzaev A., Saidova N., 2020-yil, **“Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish”**, Pedagogika va psixologiya jurnali, Toshkent.
4. Karimov Sh., 2022-yil, **“Innovatsion pedagogik yondashuvlar va multimedia vositalarining maktabgacha ta'limdagi roli”**, Ta'lim va innovatsiyalar nashriyoti, Toshkent.